

EU-krönikan

Anton Nilsson, ministerråd

Bonne rentrée, som man säger här i Bryssel när man ses igen efter sommarledigheten!

Mycket av arbetet i Bryssel och EU-institutionerna följer ett mönster som upprepar sig, och en av de tydligaste hållpunkterna i det mönstret är såklart EU-valen som äger rum vart femte år. Efter valet i början av juni är nu det nya Europaparlamentet på plats. De första månaderna gick åt till att parlamentet själva skulle formera sig. De politiska grupperna, som kan jämföras med politiska partier fast på EU-nivå, skulle sys ihop och viktiga utskottsplatser skulle fördelas.

Nu när det här har fallit på plats börjar ett kanske ännu viktigare arbete, nämligen att få en ny kommission på plats. Även om kommissionen till stor del är en tjänstemannaorganisation så är det tydligt att kommissionen och dess politiska ledning är oerhört mäktiga. Det är de som är motorn för hela EU-projektet och det är ofta de som driver agendan framåt. Därför är det en viktig fråga vilken politiker från vilket land och partigrupp som får ansvara för vilket politikområde. I skrivande stund har vi ett förslag på bordet (som ni kan läsa mer om i det här nyhetsbrevet), men nu återstår det att se om Europaparlamentet kommer att godkänna alla kommissionärer. En hård grillning väntar de nominerade kommissionärerna!

Samtidigt som EU-valet har passerat så har ändå den andra lagstiftande institutionen, rådet, där medlemsstaternas regeringar sitter fortsatt det dagliga arbetet. Även om det inte kommer så många nya, stora lagförslag från kommissionen såhär strax innan en ny kommission tillträder så finns det flera viktiga

lagförslag för Åland som behöver fortsätta behandlas. Vi här på Ålandskontoret har fortsatt att arbeta med allt från nya regler för djurtransporter till skogsövervakning och förordningen om uttjänta bilar. Det vanliga lagstiftningsarbetet rullar alltså på i bakgrunden trots att det är politiken som kanske syns och hörs mest.

En annan viktig hållpunkt för oss på Ålandskontoret är början av varje termin då en ny praktikant börjar sitt arbete. Den här hösten och vintern är det Amanda Fagerström som kommer att finnas på plats och bland annat vara redaktör för det här nyhetsbrevet. Amanda presenterar sig närmare lite längre ner i brevet.

I början av oktober är jag hemma för nästa Ålandsvecka. Tveka inte att höra av er om det är någon fråga ni vill att vi bevakar eller har några frågor ni vill diskutera.

Sköt om er!

Hälsningar från Bryssel!

Amanda Fagerström, praktikant

Hej! Jag heter Amanda Fagerström och det är dags för mig att ta över denna spalt fram till slutet av januari. Jag är landskapsregeringens högskolepraktikant i Bryssel denna höst och i samband med det fungerar jag även som redaktör för detta nyhetsbrev. Jag är uppvuxen i Ingby, Jomala, och tog en kombinerad yrkes- och studentexamen 2019. Efter en oförglömlig tågluff genom Europa och lite jobb började jag studera statskunskap och folkrätt vid Åbo Akademi.

Min tid i Åbo präglades till stor del av pandemin. Mitt Erasmus+ utbyte vårterminen 2023 till Leuven, Belgien, blev lite av en nystart för mig och jag trivdes så bra vid universitetet att jag bestämde mig för att fortsätta med en magister i Europastudier vid KU Leuven. Europastudier kan betyda allt mellan himmel och jord eftersom vi fritt kunde kombinera kurser och vetenskapliga discipliner. För mig innebar det mycket juridik och ett fokus på Central- och Östeuropa. Jag var den enda finländaren och en av bara två nordbor i ett magisterprogram där över 70 olika nationaliteter fanns representerade, men jag stortrivdes i den internationella miljön och den har lärt mig minst lika mycket av det som av själva studierna. Jag är glad över att få stanna i Belgien åtminstone ett tag till och jag ser fram emot att lära mig om hur EU fungerar i praktiken, och hur de beslut som fattas här påverkar Åland.

En stor del av min fritid gick länge åt till europeisk ungdomspolitik, även om jag nu har trappat ner på det.

Istället har jag försökt hitta lite mer avkopplande hobbyer. Där har vandring blivit en stor favorit. I brist på berg att vandra i har södra Belgien alltid Ardennerna. Jag kan varmt rekommendera vandringsleden GT 57 från Liège i Belgien hela vägen ner till Luxemburg. Just nu går jag den i olika etapper då byarna den passerar är lättillgängliga med tåg, dessvärre har det belgiska höstvädret har hittills varit mycket regnigt.

Belgien är mycket mer än bara Bryssel, har mina flamländska professorer och vänner i Leuven lärt mig. Dock känns det som om jag låtit Bryssel förbli relativt utforskad på grund av att jag varit upptagen med att se allting annat. Förutom en inblick i EU-institutionerna har jag under min första tid här fått se och upptäcka Bryssel med helt nya ögon. Det ska bli spännande att se vad som hinner hända under praktiken. Flera Ålandsrelevanta lagförslag är på kommande gällande djurrätt. I övrigt väntar vi på att få en ny kommission, och vi ser hur alla arbetsgrupper diskuterar Mario Draghis rapport om hur EU ska höja sin konkurrenskraft. Vad som händer med den återstår att se, men just nu fungerar den bra som konversationsstartare även för oss praktikanter över en belgisk öl.

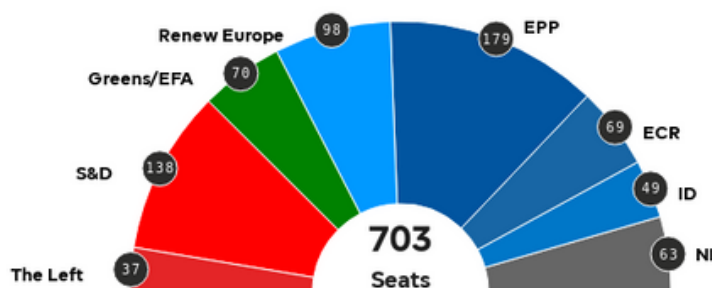
Det nya Europaparlamentet

EU-VAL Mellan den 6 och 9 juni hölls valet till Europaparlamentet i EU:s 27 medlemsstater. Europaparlamentet är unikt som världens enda direktvalda parlament med ledamöter från olika länder. Uppskattningsvis finns det över 373 miljoner röstberättigade personer till Europaparlamentsvalet och 50,74 % av dem röstade i sommarens val. För närvarande består parlamentet av 720 ledamöter (så kallade MEP, "Member of the European Parliament" på engelska). Fördelningen av mandat mellan medlemsländerna baseras till viss del på befolkningens storlek, men inget land kan ha fler än 96 mandat eller färre än 6.

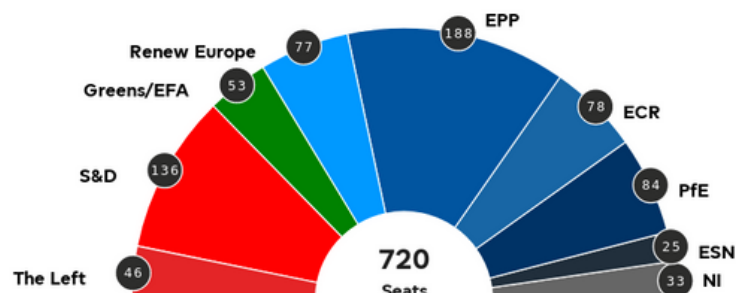
Även om ledamöterna vanligtvis kandiderar för ett nationellt parti, är det partiets grupptillhörighet på EU-nivå som är det kanske mest intressanta när valresultatet klarnat. Grupperna i Europaparlamentet kan jämföras med partier på nationell nivå, men på grund av ledamöternas olika bakgrunder kan det ibland vara svårt att enas i alla frågor. Så partidisciplinen är inte alltid lika hård i Europaparlamentet som i många nationella och regionala parlament. I ett parlament med 720 ledamöter är det ändå viktigt att organisera sig för att det överhuvudtaget ska vara möjligt att driva igenom sin politik.

Mitten-högergruppen Europeiska folkpartiet (EPP) fick flest platser i Europaparlamentet. Mittengruppen Renew Europe och den Gröna gruppen blev valets stora förlorare, medan flera partier längst ut på högerkanten gjorde framsteg. Socialdemokraterna (S&D) förblev näst största grupp, trots att de tappade i mandat. Den nystartade gruppen långt ute på högerkanten, Patriots for Europe (PfE) blev den tredje största gruppen och den högerorienterade konservativa gruppen (ECR) gick om Renew Europe som fjärde största grupp i parlamentet. Grupperna i och omkring mitten kan ändå tillsammans säkra en knapp majoritet om de samarbetar.

Europaparlamentet 2019

Europaparlamentet 2024

Nya grupper i Europaparlamentet

Även om partierna längst ut till höger hade stor framgång i valet har det stormat mycket kring dem under sommaren. Den ungerska premiärministerns parti Fidesz stod länge utan politisk grupp i Europaparlamentet. När även partiet ANO från Tjeckien lämnade Renew Europe fanns det ett utrymme för att bilda en ny ytterhögergrupp. Österrikiska Frihetspartiet (FPÖ) valde att ansluta sig till Fidesz och ANO. Tillsammans presenterade de tre partierna "Ett patriotiskt manifest för Europas framtid" den 30 juni. Kort därefter anslöt sig flera medlemmar som tidigare varit medlemmar i gruppen Identitet och Demokrati (ID) till den nya gruppen, däribland franska Nationell samling, Danskt folkeparti och italienska Lega. En av de stora valvinnarna Alternativ för Tyskland (AfD) valde dock att inte gå med i PfE. Istället grundade de sin egen grupp, Europe of Sovereign Nations (ESN).

Nu finns det alltså tre stycken grupper längst ut på högerkanten, ECR, PfE och ESN. Dessa grupper skiljer sig åt bland annat i synen på Ryssland. Från finskt och svenskt håll ser det ut som Sannfinländarna och Sverigedemokraterna kommer att stanna i ECR-gruppen.

Bildkälla: Europaparlamentet

Fransmannen Jordan Bardella valdes till PfE:s ordförande. Bardellas parti Nationell Samling fick flest röster i det franska europaparlamentsvalet.

Längst ut till vänster och gruppen the Left där Vänsterförbundet i Finland och Vänsterpartiet i Sverige sitter har det också funnits vissa splittringar, då flera av partierna i gruppen har en rysslandsvänlig inställning medan andra vill fortsätta stöda Ukraina. Dessa partier har dock valt att fortsätta arbeta i samma grupp.

En ny kommission tar form

EU-VAL Med de nya europaparlamentarikerna på plats efter sommarens val var det dags att utse den nya kommissionen. Den Europeiska Kommissionen är den verkställande institutionen inom EU och fungerar lite förenklat som en regering på EU-nivå. Kommissionen är på ett sätt EU:s kanske viktigaste organ eftersom endast kommissionen kan ge förslag på nya lagar. Det är alltså inte som i exempelvis lagtinget där en enskild ledamot kan väcka ett initiativ. Kommissionens politiska ledning består av en kommissionär per medlemsstat. Med andra ord ska 27 nya kommissionärer tillträda.

Kommissionärerna ska utföra sitt arbete med hela EU i beaktande, de ska alltså inte verka som representanter för de medlemsstater de kommer från. Däremot är det upp till kommissionens ordförande att besluta kring den interna organisationen och i det beslutet finns det såklart politik. Ordföranden kan välja att föreslå kommissionärer från vissa partier eller medlemsstater till viktiga portföljer, och välja de andra till mindre viktiga.

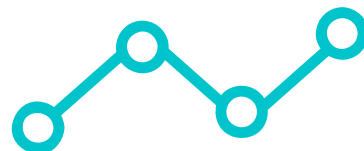
I juli blev Ursula von der Leyen (EPP) återvald till kommissionens ordförande, med stöd främst från partierna EPP, S&D, Renew och de Gröna. Von der Leyen sa efter sitt återval att hon önskar att uppnå en så könsbalanserad kommission som möjligt. Hon uppmanade därför medlemsländerna att ge förslag på både en man och en kvinna för posten, men slutligen var det endast Bulgarien som

gjorde det medan de andra nöjde sig med att föra fram ett namn. Efter många om och men blev det 40 % kvinnor i förslaget till ny kommission. Även om 40 % av det ena könet exempelvis skulle ses som jämställt i den åländska jämställdhetslagstiftningen var von der Leyen inte helt nöjd, "så mycket som vi har uppnått finns det fortfarande så mycket att göra", konstaterade hon under presskonferensen efter att hon lanserat sitt förslag till ny kommission.

Finland får tung portfölj

Flera av de medlemsstater som föreslagit kvinnliga kommissionärer med rätt kompetens fick viktiga portföljer och vice-ordförandeposter. Däribland bland **Henna Virkkunen** från Finland som fick den viktiga posten som vice-ordförande med ansvar för teknik, försvar och demokrati.

De övriga vice-ordförandena föreslås bli **Teresa Ribera Rodríguez** (Spanien), kommissionär för ren, rättvis och konkurrenskraftig övergång, **Stéphane Séjourné** (Frankrike), kommissionär för välstånd och industristrategi, **Kaja Kallas** (Estland), hög representant för utrikesfrågor och säkerhetspolitik, och **Roxana Mînzatu** (Rumänien), kommissionär för människor, färdigheter och beredskap. **Raffaele Fitto** (Italien), kommissionär för sammanhållning och reformer.

Bildkälla: Europaparlamentet

Draghi-rapporten: Mer industripolitik och mer EU

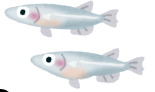
KONKURANSKRAFT Den 9 september presenterade den tidigare presidenten för Europeiska centralbanken, Mario Draghi, sin rapport om europeisk konkurrenskraft. Det fanns många förväntningar på rapporten och "brysselbubblan" hade verkligen hållits på halster då rapporten blev klar tre månader senare än förväntat. Vilka konkreta förslag som rapporten kommer att leda till återstår att se, men flera bedömmare menar att rapporten redan har influerat de kommande kommissionärernas uppdragsbeskrivningar.

Rapporten tar fasta på Europas avtagande tillväxt, vilket Draghi dramatiskt nog menar kan bli ett existentiellt hot för EU och Europa. I vad som beskrivits som en väckarklocka för EU varnar han att om inget görs nu kommer Europa inom snar framtid behöva kompromissa på områden som välfärd och miljö. Han konstaterar att länder som Kina och USA är överlägsna inom flera viktiga industrier. En av orsakerna är att EU misslyckats med att kapitalisera på den digitala revolutionen i mitten av 90-talet och har sedan dess halkat efter både när det gäller innovation och produktivitet. Många områden teknikområden beskriver Draghi som redan "förlorade", men EU har fortfarande en chans att vara i framkant inom nya teknikområden om rätt satsningar görs. Rapporten nämner "CleanTech", självständiga robotar och artificiell intelligens som exempel på områden där EU har chansen att ligga i framkant om rätt saker görs.

En annan orsak till den minskade produktiviteten är de höga energipriserna vi sett i stora delar av EU. Enligt rapporten kan ett europeiskt företag ofta behöva betala två till tre gånger så mycket för el som ett företag i USA. Enligt Draghi behöver medlemsländerna gå samman för att köpa upp gas till så billiga och stabila priser som möjligt, även om det långsiktiga målet fortfarande är att Europa ska bli mindre beroende av just gas. Rapporten ser en möjlighet i att minska eventuella hinder för att utvecklingen och upprättandet av alternativa energikällor, såsom sol-, vind- och kärnkraft. I övrigt föreslår Draghi minskad byråkrati för företag. Det menar han skulle underlätta för europeiska företag att växa.

Rapporten innehåller även ett förslag om att ge EU fler så kallade egna inkomster. Idag kommer de flesta EU-medlen från de nationella budgetarna men Draghi lägger fram förslag om exempelvis EU-gemensamma lån, vilket inte togs särskilt väl emot av flera nationella regeringar. Medlemsländerna bestämde sig för att gemensamt låna 800 miljarder euro för att finansiera återhämtningen efter Covid-19 pandemin, men några av medlemsländerna, särskilt Tyskland och Nederländerna, insisterar på att det var en engångsföreteelse och att det inte bör ske igen för att finansiera EU-gemensamma projekt.

Den nästan 400-sidor långa rapporten innehåller alltså en mängd förslag om hur EU:s konkurrenskraft ska stärkas. Nu återstår det att se om den här rapporten blir grunden för ett nytänk kring EU:s ekonomi eller om den förpassas till papperskorgen. Oavsett är det tydligt att Mario Draghi är en person som är välrespekterad runt om i EU och hans rapport har redan dragit igång debatten på allvar.

Förslag på nya fiskekvoter i Östersjön

FISKE Varje år kommer EU-kommissionen med ett förslag om fiskemöjligheter för Östersjön. Förslaget ska alltid baseras på vetenskapliga råd och på den fleråriga plan som finns för Östersjön. Enligt den planen måste fiskekvoterna sättas på en nivå som gör att det går att nå upp till EU:s långsiktiga hållbarhetsmål.

Den 25 augusti 2024 kom kommissionen med förslaget om 2025 års kvoter. Kommissionen föreslår en ökning av fiskemöjligheterna för strömming i centrala Östersjön (+ 108 %) efter det totalstopp som föreslogs 2024 för riktat fiske av strömming i stora delar av Östersjön, men som medlemsstaterna i rådet valde att ändra till att tillåta ett visst riktat fiske. De vetenskapliga råden får nästa år skulle till och med tillåta en ännu större ökning av strömmingskvoten, men kommissionen vill ta höjd för viss felrapportering och osäkerhet i de vetenskapliga råden. Däremot föreslår kommissionen att vassbukskvoten sänks med 42 % från 201 000 ton till 117 070 ton. Bakgrunden är att vassbuchsbeståndet bedöms må väldigt dåligt, och har låg sannolikhet att återhämta sig den närmaste tiden. Det skulle i förlängningen kunna leda till en kollaps av hela beståndet. Likaså har rekommendationen varit att laxfiske i huvudbasängen av Östersjön ska stoppas, men hittills har det varit möjligt att under sommaren upprätthålla visst fiske i kustvattnen kring Bottniska viken och Ålands hav. Detsamma gäller fritidsfisket av lax som generellt skulle förbjudas, men fortfarande vara möjligt under samma tid som yrkesfisket tillåts. Goda nyheter för exempelvis trollingfiskarna runt Åland alltså.

Forskning visar att torskbeståndet i Östersjön är i fortsatt mycket dåligt skick. Därför föreslår kommissionen att torskfisket fortsättningsvis begränsas till bifångster. Det är under den här kvoten som det åländska, vetenskapliga fisket på torsk genomförs.

Kvoterna påverkar åländskt fiske

De årliga fiskekvoterna har en stor inverkan på det åländska fisket. Strömmingsfisket har varit ett viktigt fiske för många yrkesfiskare, därför välkomnar Landskapsregeringen den höjda kvoten, men det finns samtidigt en oro att så kraftiga sänkningar i vassbukskvoten kommer att göra det svårt att fiska hela strömmingskvoten i centrala Östersjön. Även om det skett en viss omvärdering av Ålands laxkvoter sedan 2024 är kvoten fortfarande mycket begränsande för yrkesfiske i Östersjön, anser Landskapsregeringen.

Slutligen önskar de också att det forskningsresultat som samlats in från det vetenskapliga fisket hade tagits i beaktande i förslaget, då torsken kring Åland mår mycket bättre än i övriga Östersjön.

Det är nu upp till de nationella regeringarna i rådet att fatta det slutliga beslutet. De kan välja om förslaget ska antas som det är eller ändras på något sätt. Frågan behandlas först av diplomater från de olika medlemsstaterna i rådet och i ett forum som kallas Baltfish och består av experter från östersjöländerna. Sedan kommer alla 27 medlemsstaters fiskeriministrar preliminärt att fatta ett slutgiltigt beslut vid fiskerirådets möte den 21–22 oktober 2024.

September i bilder

Hösten kom tidigt till Bryssel i år men en del soliga dagar har vi fått njuta av.

Vid ett särskilt långt möte om djurtransporter ordnade det Ungerska ordförandeskapet en liten frågesport under pausen för att få upp energinivåerna.

En solig lördag i den charmiga staden Gent. I bakgrunden syns det medeltida slottet Gravensteen, som definitivt är värt ett besök för den som är i staden!

Mejlet skickas av Ålands landskapsregerings representant i Bryssel. Nyhetsbrevet skrivs och redigeras av Amanda Fagerström. Tanken är att mejlet ska sammanlänka ålänningar med EU-frågor på agendan. Hör av er om ni har frågor eller specifika EU-ärenden ni vill att vi bevakar.

Föregående nyhetsbrev hittar du här!

Ni når oss via:

anton.nilsson@gov.fi & amanda.fagerstrom@gov.fi

Facebook: Ålands landskapsregering i EU